

prijs van zijn eeuwige heerlijkheid geschapen wereld niet bekommerden, en eeniglijk zonen en peinsden op de eeuwige vreugde die ons menschen te wachten staat. Wij zijn er om God en die wereld is er om God, en het is alleen Gods bestel dat tot verheerlijking van zijn eeuwige glorie ons met die overige wereld heeft saamgevoegd. Doch de band die ons met die wereld en die wereld met ons saamvoegt, moet dan in 't eind ook geheel volmaakt worden, en ten slotte op volkomen wijze beantwoorden aan wat God de Heere zich vóór de grondlegging der wereld als einduitkomst van zijn Schepping, Zichzelf ter verheerlijking, bedoeld heeft.

Dr. A. K.

„Dies prees ik de dooden“.

Dies prees ik de dooden, die alreede gestorven waren, boven de levenden, die tot nog toe levend zijn.
Prediker IV: 2.

In ons vaderland kon einde November een toon van jubel opgaan. Veel had gedreigd, en vreeze had veler hart benepen. Maar de gelukkige uitkomst was dan toch, dat onze bezorgde beschaamd werd, en dat op den Bedadag de dank in ons gebied kon overheerschen. Met een ontroeven Keizer in onze Provincie, was het een koestering voor aller hart, dat uit alle gewesten een toon van innige gehechtheid onze Vorstin tegemoet ging. Doch al verzachte dit den beangstigenden indruk, dien het wereldgebeuren in schier aller hart deed opkomen, die doevende bleef toch voor wie over onze grenzen heen, en zelf binnen onze grenzen, overheerschend. Er is bergens meer zekerheid of vastheid. Schier alles wordt uit zijn verband gerukt en raakt los. Het is of de wereld waarin we duister hadden geleefd, bezig was onderstoven gekerd te worden. Van vrede ging het roep uit, maar ieder vroeg zich af, welke vastigheid te midden van een wereldverwarring als thans in alle werelddelen de orde der dingen in volslagen wanorde omzet, men aan ons en straks aan onze kinderen zal kunnen waarborgen. En terwijl reeds de vrede onder de Staten zulk een hachelijke onzekerheid dreigde te worden, sloot zich hierbij in schier elken Staat de haast nog banger vraag aan, wat straks te volgen stond, indien onder de bevolking van land na land de maatschappelijke vrede werd opgebroken, ja in 't buitenland dreigend tegenover dreigend werd gesteld, en de buitenlandse krijg slechts schijn gestild te worden, om plaats te maken voor wat troon en kroon, ja voor wat de rust en vrede onder de ingezetenen van eenzelfde vaderland verstoren kon.

Naar het uitzien der historie klom de spanning in het buitenland en in het binnenland van veel Staten nog nimmer tot zoo jammerlijke hoogte op als thans. Bange jaren van vertwijfeling meldt de historie ons ook uit het grijs verleden, maar men vraagt zich toch af, of ooit in de eeuwen die achter ons liggen, de losraking van het wereldleven door zoo bange en zoo wijd uitgestrekte spanning omkeerd werd als thans, nu werelddeel na werelddeel in den angst der vertwijfeling werd megetrokken, en allicht niet meer dan drie tienden van heel ons aardrijk voor opzuiging in den wereldkrijg gespaard bleef.

Zoo omklemmend is dan ook, men mag zeggen, de wereldangst geworden, dat 't is of Salomo op onze tijd gedooft had, toen hij 't in zijn Prediker uitroep: „Dies prees ik de dooden“. De dooden boven de levenden! Hen die alreede gestorven waren, boven de jongeren die zoo drukende toekomst te gemoet gaan.

Zóó benauwend zelfs kan vaak de indruk van wat gedurig als gerucht tot ons doordringt, onze ziel stemmen, dat zich de ernstige vraag niet meer laat onderdrukken, of wat we thans doorworstelen, niet de voorveer van het einde zijn. Althans voor wie vertrouwen mag bij zijn sterven in zaliger gemeenschap te zullen overgaan, over te zullen gaan in het Vaderhuis met zijn steroorloze rust, of te zullen opleven op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel die geen zonde of leed meer kennen zal, kan er een zalige gewaarwording in liggen, zoo hij gevoelen mag, dat zijn einde niet verre meer kan wezen, en de overgang uit dit benauwend in een van heerlijkheid vrede tintelend leven hem reeds wordt ingefluisterd. Salomo's uitroep: „Dies prees ik de dooden!“ gaf daardoor reeds zoo telkens weer, wat ook nu als bede om verlossing door veler hart ruischt. Het is of men in steeds breder kring gevoelen gaat, dat 't zoo toch niet kan voortgaan, dat aan wat nu heel de wereld ontstelt, straks een einde moet komen, en dat dit ontzettende einde misschien met de Voleinding zoo kunnen saamtreffen.

Het zijn de ouden van dagen niet, die thans het meest door angst beklemd geraken. Hun langste levensjaren liggen achter hen. De angst der toekomst bedriegt bijnaar veel meer het jongere geslacht, dat misschien de nog verder gaande ontreding van ons menschelek leven zal moeten aanzien en meemaken, en te midden van die dreigende toekomst steeds meer ontwaren zal, wat storm door het hart zal gaan van een tegelijk geloofgevoel, die het naderen van Jezus' wederkomst zal beleven.

Uiteraard heeft Salomo dit bange perspectief op verre na niet met die ontzetting voorgevoeld, waarmee 't ons thans kan aangrijpen. Wat hem de bange zorge baarde, droeg zoo veel geringer afmeting. Doch juist daarom is het zoo aangrijpend, hem, in zijn dagen van zoo veel minder angst en kommer, reeds te hooren betuigen: „Ik prees de dooden, die alreede gestorven waren, boven de levenden die tot nog toe levende zijn.“ Voor raadslers en voor niets dan raadslers staan we, en al mochten we genieten in wat zich in 't huldetoonaan aan onze Koningin nitte, het vergezicht strekt zich toch ook voor ons naar nog ontzettender gebeurtenissen uit, en het is in de wederkomst van onzen Heiland alleen, dat we de eindrust tegemoet mogen zien.

Zelfs op Salomo's lippen kan het prijzen van de dooden op geen andere dooden gedooft hebben, dan op de gezaligen door het geloof. Daarnaast ligt dan steeds de eeuwige jammer, die hen wacht, die leefden buiten hun God, om ten leste dan ook buiten hun God te sterven. Maar juist hiernaast hangt dan ook 't verschil saam, dat de geloovigen juist in het eind der dagen te wachten staat.

Voorschanda komt 't leed ons nog altoos toe uit de onverschilligheid, waarmee de afgedoode wereld zich tegenover Gods kinderen stelt. Ziet op de geloovigen neder als op achterlijke in ontwikkeling, als op te ingezonken om 't

rijke leven mee door te maken, als op afgedoode op den zijweg, die van wat thans de harten ontroert en het denken ontstelt, zelfs geen vermoeden hebben. Doch die toestand kan niet aanhouden. Stellig en beslist wordt ons in 't Woord aangekondigd, dat ten slotte dat laaghartig neersien op de geloovigen in bittere vijandchap zal overslaan, en dat in die laatste uren geen schild de geloovigen meer zal kunnen dekken, de bitterste vervolging hen overkomen zal, en ten slotte het doodlijk gevaar van moord en overrompeling hen zal bereiken. En met name in die bange dagen die straks komen zullen, zal dan 't woord van Salomo den diepten weerklink aan ons hart ontlokken, dat wie reeds ingaan mocht in het Vaderhuis of de wederkomst des Heeren mocht tegemoet gaan, de gebenedijde onder Gods kinderen zal worden, wiens meêopgaan in het einde der dagen hem door al wie nog de worsteling moet voortzetten, zal worden benijd.

Voor al de jongeren van jaren is het daarom zoo dringende eisch, dat ze zich in hun geloof vast zetten. Niets is dan ook zoo bitter te betreuren als de oppervlakkigheid, waarmee vaak jonge mannen en jonge vrouwen met de droombeelden van Carnegie meêgaan, alsof, werd deze bange oorlog ten leste door vrede besloten, een gouden eeuw ons te wachten stond van vroeger nooit op deze aarde gekend geluk. Het zou dan al vrede, het zou dan al overstoortbaar geluk, het zou dan al tezaam een wereldbood over alle werelddelen worden, en al wat de Heilige Schrift ons van het ontzettende einde voorzegt had, zou door de heerlijke uitkomst, die alsdan eeuwigen vrede bracht, op het verrassendst worden beschaamd. En in volen zin bedroevend is het, dat zelfs geloovige jeveraars zich in deze droombeelden verliezen, en zich inbeelden, dat het vredesgevoel ons vanzelf den eeuwigen vrede brengen zal.

Doch gelukkig zijn ze slechts gering in het aantal, de geloovigen die in zulke droombeelden zich verliezen. Niet gering is het aantal der verwarden van geest onder de vervreemden van het geloof. Er integendeel neigt men er onder de ongeloovigen steeds meer toe, om zich in zulke schijnvoorstellingen te verliezen, en zich op grond hiervan te vervreemden van de Schrift, wier getuigenis lijnrecht tegen zulke fantasieën ingaat. Doch juist daarom moet steeds meer het principiele karakter van ons geloof in Gods Woord in 't licht treden.

Op alle manier moet 't juist in zoo ernstige tijden als we thans doorworstelen, klaarlijk bij ons uitkomen, wat het hemelsbreed verschil maakt tusschen wie adrijft op eigen verrijning en inbedding en wie, van eigen wijsheid afziende, zich diep eerbiedig voor zijn God nederbuigt, uit Zijn Woord zich 't licht laat toelaten, en zich voorbereidt in eigen zielsleven op wat straks na 't sterven, of zelfs nog vóór 't sterven, aan Gods kinderen te wachten staat. Nu mag gedacht, dat in ons land de kring, die aan het geloof vasthoudt, nog zoo uitgebreid mag zijn, doch juist daarom moet dit geloof zich bij ons allen steeds vaster richten op wat, als 't Boek des levens eens opengaat, de persoonlijke conclusie ook van ons leven zal zijn.

Dr. A. K.

Amsterdam, 24 Januari 1919.

Indien ooit een wereldoorlog het gelaat der aarde veranderd heeft en de behoefte aan een nieuwe orde van zaken heeft doen ontstaan, dan is het wel deze oorlog, die thans achter ons ligt. Niet alleen dat door of ten gevolge van dezen oorlog de machtsverhoudingen geheel zijn verschoven, maar er is een chaotische toestand ontstaan bij de volkeren, die in dezen oorlog het onderspit dolfen, die een dreigend gevaar zoo opleveren voor de rust van Europa, wanneer niet met krachtige hand wordt ingegrepen en uit die baaderd weer een nieuwe orde van zaken ontstaat. Het is dan ook een reuzentaak, die de afgevaardigden der volkeren, thans te Parijs in vredesconferentie bijeengekomen, op zich hebben genomen om deze nieuwe werelddoel te vestigen. Maar ook afgezien van deze politieke verandering is onder de volkeren zelf een andere geest ontwaakt, die de oude vormen van het maatschappelijk leven verwerpen wil en naar nieuwe levensvormen zoekt. En dat deze geest ook op kerkelijk gebied zijn invloed gelden doet, hebben we in ons vorig artikel aangetoond.

Van zelf doet dit de vraag opkomen, welke taak door die nieuwe levensontwikkeling, waarvan we getuigen zijn, aan de Kerk wordt opgelegd, en hoe zij die taak het best kan vervullen.

Voor dat we op die vragen het antwoord geven, mag er echter wel eerst op gewezen worden, dat de Kerk van Christus steeds en zoo ook nu zich evenzeer te wachten heeft voor een valsche vernieuwingszucht, die al het bestaande onderstoven wil keeren om een geheel nieuwe inrichting aan het kerkelijk leven te geven, als voor een star conservatisme, dat aan het bestaande zich krampachtig vastklemt en geen oog heeft voor de nieuwe eischen, die het leven van onzen tijd aan de Kerk van Christus stelt.

Tegen beide uitersten heeft de Kerk evenzeer op haar hoede te zijn.

Het is vooral bij het jongere opkomende geslacht, dat de neiging het sterkst wordt gevonden om naar nieuwe banen te zoeken, evenals de ouden van dagen het meest gevaar loopen alleen op de oude paden te willen wandelen. Luistert men naar de kritiek der jongeren, dan deugt in ons kerkelijk leven zoo goed als niets; dan moet de prediking geheel anders worden, dan moet de catechisatie een geheel ander karakter dragen, dan moet onze eredienst worden hervormd, dan moet een geheel andere verhouding tegenover de Hervormde Kerk worden aangenomen, dan moet men saamwerken met ethischen en modernen voor religieuze doeleinden, dan moet een geheele omwenteling in ons kerkelijk leven plaats vinden om het Gereformeerde leven aan te passen aan de eischen van onzen tijd. En omgekeerd, hoort men de klaagklachten der ouden, dan zou men meenen, dat heel het vaste fundament, door onze vaders gelegd, ontworcht zal worden; dat men in plaats van het hechte en soliede huis, dat wij bewoonden, een revolutiehuus zal krijgen, een nieuwmodisch buitenverblijf, waarin het tocht en giert aan alle kanten.

Zal men in dezen strijd der meeningen het juiste standpunt innemen, dan dient op den voorgrond te staan, dat evenmin de vorm, waarin de Kerk optreedt, als het Woord dat zij te prediken heeft, van menscheleke vinding zijn en daarom ook niet afhankelijk kunnen zijn van den tijdsgeest of wat men als zoodanig bestempelen wil. Zoowel het politieke als het sociale leven der volkeren ondergaat voortdurend verandering en kan dit, omdat beide aan den mensch zelf te danken zijn en hier dus een voortdurend ontwikkelingsproces noodzakelijk is. Maar de vorm waarin de Kerk optreedt, is niet door de menschen uitgedacht, maar door Christus zelf, hetzij rechtstreeks, hetzij door zijn Apostelen haar geschonken, en de Kerk die een waarlijk Christelijke Kerk wil zijn, blijft dus steeds aan het Woord Gods voor deze vormen gebonden. In zooverre bezit de Kerk daarom een stabiliteit, die haar boven den steeds wisselenden stroom van het politieke leven verre verheft. We hebben in ons eigen vaderland eerst een tijdperk gehad, dat ons land door graven en herten geregeerd werd; daarna de poging van koning Philips om een streng doorgevoerde autocratie met miskenning van de privileges van ons volk door te voeren; daarna een republiek van de zeven verbonden gewesten, waarin het geslacht van Oranje een eminente positie innam, om dan na de inlijving bij Frankrijk over te gaan tot den constitutioneelen regeringsvorm, die zich steeds meer in democratischen vorm ontwikkeld heeft. Maar in de Kerk van Christus kan er van zulk een telkens wisselenden regeringsvorm geen sprake wezen; hier is de onvergankelijke en voor alle tijden geldende grondwet het Woord van God en hier heeft Christus zelf de ambten verordend, die voor de uitoefening van zijn koninklijke heerschappij als instrumenten dienst hebben te doen. En een Kerk, die naar dat Woord van God zich geformeerd of, wanneer ze daarvan afgevalen was, zich gereformeerd heeft, zou zonde doen met onder den invloed van nieuwe denkbeelden deze door Christus voorgeschreven vormen te veranderen. Te beweren, dat Christus en de Apostelen kinderen waren van hun tijd; dat zij hun ordinarissen voor de Kerk hebben gegeven, behoort tot allerlei vooroordeelen, die destijds heerschten, en dat wij, een nieuw geslacht, gelukkig aan deze vooroordeelen zijn ontkomen, is in den grond een verzenen van het Goddelijk gezag, dat aan het woord van Christus en de Apostelen toekomt, een stellen van den geest onzer eeuw boven den Geest van God. En hetzelfde geldt evenzeer ten opzichte van het Woord dat gepredikt moet worden. Dat Woord is nooit anders dan het eeuwige onveranderlijke Evangelie, dat Christus tot middelpunt heeft en dat al de schatten der genade, in Hem ons geschonken, ons ontvouwt. De vorm, waarin dit Woord ons gebracht wordt, moge veranderen naar de behoefte onzer dagen; de toepassing van dit Woord moge verschillen naar den nood van elken tijd; maar de inhoud van deze prediking zelf kan niet veranderen omdat het door dit Evangelie is, dat God zondaren tot bekeering wil brengen en zijn Gemeente wil opbouwen in het allerheiligst geloof.

En even beslist als we, zoo wat den vorm door Christus aan zijn Kerk voorgeschreven als wat de prediking wat het Woord betreft, elke valsche vernieuwingszucht afwijzen, evenzeer doen we dit, wanneer men ons ontrouw wil maken aan wat men het Gereformeerde of Calvinistische karakter onzer Kerken zou noemen. Niet alleen dat ook hier geldt: noblesse oblige, d.w.z. adelom van geboorte legt verplichtingen op, zoodat het niet aangaat ons kostelijk vaderlijk erfdel, dat we uit de handen van een vroom voorgelacht ontvangen hebben, prijs te geven voor elke nieuwheid van onzen tijd, maar dit Gereformeerde of Calvinistische karakter van onze Kerk en Belijdenis hebben we daarom zoo getrouw te bewaren, omdat het de zuiverste vorm is van 't Christendom, de rijkste en heerlijkste openbaring der Christelijke religie. Het gaat daarom niet aan, het zoo een degradatie van onze Kerken, een ontvallen wezen aan de hooge roeping door God ons toebetrouwd, wanneer we dit zuiverste Christendom gingen vervullen voor een verslapt en verwaterd algemeen Christendom, om daarmede meer in de gunst der wereld te komen of den aanstoot weg te nemen, dien dit besliste Christendom steeds aan de zwakere geesten geeft. Men doet, naar Christus woord, geen nieuwen wijn in oude lederen zakken en zet geen nieuwe lap op een oud kleed. Onze kostelijke belijdenis weg te moffelen achter een algemeen en zwevend en onblijnd Christendom, is een invullen van den kostelijken schat ons geschonken, tegen een metaal van minder allooï. Wie het kerkelijk leven vernieuwen wil door de deur voor ethische theologie of methodistische practijken te ontsluiten, maakt ons kerkelijk leven tot een saamgeflanst lappendeken en berooft het van zijn innerlijke eenheid en kracht. Professor Warfield heeft in een reeks lezingen, onlangs in Amerika over Calvinisme en het Calvinisme gehouden, er terecht op gewezen, dat wanneer het Calvinisme in onze dagen zoo weinig in tel is en bij zooveel op tegenspraak stuit, de oorzaken daarvan alleen hierin ligt, dat het Calvinisme zoo absoluut, zoo geheel en volkomen voor de eere van God alleen opkomt en juist daarom zoo weinig strookt met den geest van onzen tijd. Maar wie daarom dit Calvinisme zich schamt en, ten einde in de gunst der wereld te komen, dit Calvinisme liefst verbergt en op den achtergrond houdt, breekt de kracht van onze Kerken en maakt het zout zelf smakeloos. God de Heere heeft aan het Calvinisme een heerlijke en schoone taak ook voor de toekomst geschonken. Maar het kan deze taak niet volvoeren, wanneer het ontrouw wordt aan zijn eigen grondbeginsel of de scherp ge-

trokken lijnen van het Calvinistisch karakter wegdooft, maar wel wanneer het met de geloofskracht onzer vaders en de heilige bezieling onzer martelaren voor dit beginsel getuigen blijft.

In memoriam Dr. Brummelkamp.

Wederom is een van de keurbende der trouwe Calvinisten ons ontvallen. Onze hooggeachte broeder Dr. Brummelkamp is na een kort lijden, dat in stille gelatenheid gedragen werd, ons ontnomen. De hartelijke bede bij zijn tachtigjarig jubileum geuit, dat nog enkele jaren van rust hem geschonken mochten worden, is niet vervuld geworden. Een andere en heerlijker rust, de rust die overblijft voor het volk van God, is hem geschonken geworden. En al benijden we hem die rust niet, toch staart het oog met weemoed naar de ledige plaats, die hij onder ons achterliet. Bij het scheiden voelt men zoo veel te dieper, wat men in zulk een trouwen strijder verloren heeft.

Want bij het vele goede, dat bij zijn tachtigjarig feest hem gezegd is geworden en wat hier niet behoeft herhaald te worden, mag thans, nu hij is heengegaan, wel gevoegd worden, dat deze man, die steeds een zoo bescheiden plaats innam, die nooit om menscheleke dingen en die zich zelf steeds op den achtergrond hield, toch een man was van stavast, een man van onwankelbare trouw, een man die zich nooit schaamde om voor zijn beginsel uit te komen.

Bij zijn graf is daarvan getuigd, en Prof. Geesink, die als Rector der Vrije Universiteit optrad, heeft in welsprekende woorden gewezen, op wat hij inzonderheid als Curator ook voor de Vrije Universiteit is geweest. Maar niet alleen aan de Stichting, waaraan hij als Curator zoovele jaren verbonden was, maar op zoo menige andere plaats zal zijn heengaan betreurd worden.

Van hem kan gezegd worden evenals van een Nathanal: ziedaar een Israëliet zonder bedrog. Zelfs zijn tegenstanders hebben hem dien lof na zijn dood geschonken.

Moge God de Heere zijn weduwe troosten. En blijve de nagedachtenis van Dr. Brummelkamp onder ons leven als van een ridder, die zijn wapenschild steeds onbevlekt wist te bewaren en nooit anders gestreden heeft dan voor de eere zijns Gods.

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

IX.

Komen we thans tot de vraag, hoe we dan over de Hervormde Kerk hebben te oordeelen en onder welke categorie van Kerken zij is te rangschikken, zoo is deze vraag daarom zoo moeilijk te beantwoorden, omdat de Hervormde Kerk als zoodanig niet een geheel vormt en geen innerlijke eenheid vertoont, maar een complex is, dat uit de meest heterogene bestanddelen is saamgesteld, die elkander te vuur en te zwaard bestrijden. En dit verschijnsel is niet toevallig; het is niet het gevolg daarvan, dat vreemde elementen in het lichaam dezer Kerk zijn ingedrongen, die haar normale levensontwikkeling belemmeren, maar voorzoover men bij een dergelijke karakterloze Kerk nog van een karakter spreken kan, bestaat juist daarin haar eigenaardige karaktertrek, dat zij als volkerker alle richtingen en stelsels in zich wil opnemen, al wat in het volk gist, in zich wil laten nagisten, en daarom in haar saamstellende delen de meest bonte staalkaart van allerlei overtuigingen en richtingen en ook van allerlei kerkeformaties u aanbiedt.

Evenmin nu als men van hutsot kan zeggen, of het vleesch is, of aardappelen, of wortelen, of uien, omdat het een mengsel is van dit alles; of wil men, om een deftiger beeld te gebruiken, evenmin als men van een gebouw, waarvoor de verschillende architecten allerlei stijlen gebruikt hebben, zoodat de deuren en vensters in den spitsboogvorm der Gothiek zijn gebouwd, de versierselen aan den Rococo-stijl ontleend zijn, de van buiten tegen het gebouw aangebrachte pilaren aan den Renaissancestijl u herinneren en de driehoekige gevel met zijn architecturaal in Grieksch stijl is opgetrokken, zeggen kan, welk een stijl dit gebouw representeert, zoo kunt ge dit ook niet van de Hervormde Kerk. Ze is evenmin een ware Kerk van Christus te noemen, als dat men haar als geheel een valsche Kerk kan heeten. Zij is niet orthodox, want zij handhaaft hare belijdenis niet; maar ze is evenmin een ketterische Kerk, want ze heeft geen ketterisch dogma, dat door haar voorgestaan wordt. Zij is niet een schijnkerk, want het Woord en de Sacramenten worden nog in tal van haar gemeenten bediend, maar evenmin kan van elk haver afdeelingen nog gezegd worden, dat deze nog wezenlijke en levende Kerken van Christus zijn. Bij een zoo volkomen gemis aan innerlijke eenheid, bij zulk ontstentenis van elke karakteristieke belijdenis, bij zulk een dooreenvloeiing en doorenmenging van allerlei richtingen als in dit Kerkgenootschap worden gevonden, kunt ge daarom geen juiste bepaling geven van hetgeen dit Kerkgenootschap is.

Neem de Roomsche Kerk, en ge behoeft geen oogenblik te aarzelen, hoe ge deze Kerk hebt te beoordeelen, want deze Kerk vormt en als geheel en wat haar deelen betreft een vast aaneengesloten eenheid, in eenzelfde stijl opgetrokken en naar eenzelfde grondontwerp uitgewerkt. De Roomsche Kerk houdt er een eigen belijdenis op na; ze heeft een eigen hiërarchisch regerestelsel; ze bezit een eigen liturgie voor haar eeredienst; ze heeft een eigen vroomheidsleven en een eigen ascetisch ideaal. Zoodra iemand u verklaart, dat hij tot deze Roomsche Kerk behoort, dan weet ge met wat voor persoon ge te doen hebt. Maar als iemand u zegt, dat hij een lidmaat is

der Hervormde Kerk, dan weet ge nog niets van zijn geloof, dan alleen dat hij geen Jood en geen Roomsche is; maar verder kan de man evengoed een atheïst en godloochenaar zijn als een beslist belijder van den Drieëenigen God; hij kan een Boeddha-vereerder wezen of een Theosoof, maar ook een aanblijder van Christus wezen als den eenigen Verlosser ons geschonken; hij kan heel de Schrift als een fabelboek verwerpen, evengoed als in ootmoed zich buigen voor het gezag van Gods Woord; hij kan modern, ethisch, evangelisch, orthodox wezen. De naam Hervormd zegt, zonder meer, u niets omtrent iemands geloof. Het lidmaatschap dezer Kerk heeft voor zijn geestelijke signatuur geen de minste waarde.

En hetzelfde wat voor de leden dezer Kerk geldt, geldt ook voor de plaatselijke afdeelingen of gemeenten, die tot dit Hervormde Kerkgenootschap behooren. Of ge in zulk een plaatselijke afdeeling of gemeente nog te doen hebt met een Kerk van Christus, kunt ge zonder meer nooit zeggen, want ook deze gemeenten doorlopen weer het geheele kleurengamma van de meest verschillende tinten en schakeeringen, van het felste rood tot het zuiverste groen. Ge hebt gemeenten, waar het modernisme zoo verwoestend heeft gewerkt, dat er geen prediking des Woords en geen bediening der Sacramenten meer is en alle werkelijk kerkelijk leven geheel ophield, zoodat er niets anders dan een schijngehalte der Kerk overbleef; maar ge hebt daarnaast ook andere gemeenten, waar het geestelijk leven nog bloeit, waar de zuivere prediking des Woords en de reine bediening der Sacramenten nog gevonden worden en waarmede we ons van harte, wanneer de scheidsmuur der Synodale organisatie niet tusschenbeide stond, ons vereenigen zouden als met ware Kerken van Christus, die eenzelfde geloof met ons belijden.

Ook wat haar kerkinrichting betreft, vertoont de Hervormde Kerk hetzelfde calemboulische beeld. Hoezeer de collegialistische vorm, waarin de Hervormde Kerk door Koning Willem I gegoten is, haar heeft aangestaan en verwoestend op haar heeft ingewerkt, toch zijn er onder de ruïnen nog altoos brokstukken van het aloude Gereformeerde kerkrechtelijke stelsel te ontwaren, waarnaar deze Kerken oorspronkelijk waren geformeerd. Men heeft een streng hiërarchischen bovenbouw, waardoor het zelfstandige leven der plaatselijke Kerk aan banden gelegd en belemmerd wordt, maar geheel vernietigd is daarom het plaatselijke instituut noch niet. Voor het plaatselijke instituut toch komt het altoos daarop aan, dat hier door de gemeente zelve naar Christus ordening de door Hem aangewezen ambtsdragers worden gekozen, en waar in de Hervormde Kerk nog altoos de ambten van Dienaren des Woords, onderling en in diakenen worden gehandhaafd en deze ambtsdragers nog aangesteld worden niet door de Hoogere Besturen, maar door de gemeente zelve, bij wie daartoe de macht berusten blijft, daar heeft men dus naast deze hiërarchische besturen toch nog een overblijfsel van de plaatselijke Kerk met haar presbyteriaal ingerichte kerkeraden behouden. Zelfs de synode dezer Hervormde Kerk, hoe onwettig in haar gesturpeerde macht over de Kerk, biedt volstrekt geen steeds zich zelf gelijk blijvend beeld, maar verandert telkens wat haar geestelijke richting betreft, naarmate de afvaardiging der provinciale besturen uitvalt, en is daarom nu eens modern, dan weder orthodox getint. En hoe zal men dan, zonder onbillijk te worden, over een gebouw, dat uit zoo verschillende elementen is samengesteld en dat uit zoo verschillende stijlen is opgebouwd, een generaal oordeel vellen?

Het schijnt ons daarom even onjuist, om nu deze twee voorbeelden te kiezen, gelijk Ds. Netelenbos doet, op grond van de pluriformiteit der Kerk, in de Hervormde Kerk nog een wezenlijke openbaring van Christus Kerk te zien, al mag deze openbaring dan een minder zuiver karakter dragen, als deze Hervormde Kerk met al haar onderafdeelingen voor een schijnkerk, een genootschap, dat elk kenmerk van Kerk verloren heeft, gelijk Prof. Fabius doet, te verklaren.

Wat we met de pluriformiteit der Kerk bedoelen, is niet, dat er allerlei vormen van Kerken zich allengs ontwikkeld hebben uit de oorspronkelijk eene Kerk van Christus, maar dit, dat de Waarheid Gods aan de Gemeente geschonken, te rijk is aan inhoud om door eene Kerk volkomen te worden opgevangen. Zoals de eene zonnestraal breekt door het prisma in zeventovigkleurige kleuren, zoo breekt het licht van de openbaring Gods door ons menschelek bewustzijn in onderscheidene opvattingen of belijdenissen der waarheid. Dat is de reden, waarom de eenheid der oorspronkelijke Kerk zich gesplitst heeft en zich splitsten moest in de veelheid der kerkelijke instituten. Maar die pluriformiteit vindt dan ook alleen daarin haar bestaansgrond en haar bestaansrecht, dat ieder deze Kerken als 't ware een eigen lichtschakeering toont, een eigen opvatting der waarheid tot haar recht doet komen. Wat al deze instituten en kerkeformaties dan saambindt, is de eene belijdenis van Christus, het ongetwijfeld Apostolisch geloof, en wat ze van elkaar onderscheidt en daarom hun afzonderlijk bestaan noodzakelijk maakt, is het verschil in inzicht, hoe deze genade in Christus ons geschonken, tot ons moet worden gebracht. Al zal de eene Kerk zuiverder het licht van Gods Openbaring weergeven dan de andere en daarom de zuiverste Kerk altoos voor ons zelf te verkiezen zijn, zelfs de zuiverste Kerk vangt dit licht toch altoos min of meer eenzijdig op, en door deze eenzijdigheid wordt het bestaansrecht der andere Kerken, al zijn deze dan ook minder zuiver, ons duidelijk gemaakt. Zelfs in de Roomsche Kerk kunnen we daarom

zonder Christus Kerk kan bestaan wilde plannen, om deze p... wil niet dom, al van he... lidenis... uitwend die de... in die... geloofs... formite... tot uit... Aan een... ontwik... zich in... doet de... loos ve... van div... sluiten... dwingen... zich te... van de... krachten... een K... keling... Maar... komen... deze erk... van de... alleen d... Kerk... wil me... de Her... de belij... hij zelf... lating... Hervorm... maar o... betreft... synodale... aan de... gedrong... lijf zijn... met de... zelvig... meenten... voordat... oprichte... te zijn... macht v... gesteld... dit insti... selijke... en tensl... dat zij... kunnen... gaarne t... terngkon... dezer pla... bevinden... ten nog... overblijfs... de Gees... het Woo... worden... te verki... bij komt... dat deze... Al wordt... meerde... vormde... toch is... Belijden... kelder v... Die Bell... onderdru... van tal... vormde... mondig... predikan... en is i... menige g...

In hart Kuiper te G. V. 1

1. JAARMEERDE 1 Redactie C. RULLM en Le Col Onze R dit JAARHE dit nog g De hec redacties diend heb trouwwaren noodige ve en riepen Buys te Na den voor gesel NAAMLIJKE kanten en sedert 183 Volgt de Redactie deze rubri... hebbe vangt van kwaad van onwilleig op staatsische in het JAA... Naar de de de Staal instituta... groepering De Recc cijfers wijst 703 Ker 487784 Zi men hier (die buiten weet ik a) AMSTEL, R... betred is te Na de ZENDING. Eerst di... schen Dien SOMMA, en